

A BÁNYA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
VIII., Render-utca 6. sz.
FÖLDSZINT-LÉPCSŐHÁZ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. BISCHITZ BÉLA

FŐMUNKATÁRS:

CSORBITS LÁSZLÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE —	12 KORONA
FEL ÉVRE —	6
HEGYED ÉVRE	3

Egyes szám ára 20 fillér.

= TELEFON 108-00. =

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A bányászat méltatása.

Hazánk bányászatának egyik legelőkelőbb, országos nevű szakembere megtisztelt bennünket azzal, hogy múlt számunk cikkére a következő sorokat intézte hozzánk:

Mindenki, aki ez országban bányászattal foglalkozik, a legnagyobb elismeréssel és köszönettel kell, hogy fogadja „A bányászat méltatása” című cikk eszmemenetét. A legteljesebb igazság lett ott kimondva. Mi, bányászok, dolgos, munkás, conservatív nép vagyunk imádjuk Istent, szeretjük a hazát és tiszteljük az emberiséget és ezen az ethikai alapon állva teljesítjük kötelességünket. Hogy azután velünk szemben sem az állam, sem a társadalom nem teljesíti kötelességét, az mindenesetre az állam és a társadalom büne, de egyuttal a mi hibánk is.

Igenis, a mi hibánk. Mert a mai állami és társadalmi életben a kötelesség teljesítésére alapított önértékes szerénység egyáltalában nem honoráltatik. Mert mi, bányászok, nemcsak hogy nem vagyunk munkásságunknak és érdemeinknek hirharangozói, de általánosan ismert szerénységünkkel még devalváljuk is magunkat. Rajtunk beigazolódik az a közmondás: „néma gyerekek még az anyja sem érti szavát.”

Kérdés tárgyává lehetne talán azt tenni, vajjon cím és rang, királyi elismerő kitüntetés és egyéb ilyen külső díszek emelhetik-e a komoly szakember munkásságát? Ámde a kérdést nem így kell feltenni. Mi, bányászok, a munka és kötelesség emberei vagyunk és munkásságunk nem függ külbefolyásoktól. Ezek a külsőségek azonban igenis nagy mérvben befolyásolják a munkakedvet és a társadalmi méltatást.

És itt van nagy igaza a cikknek és ez indit engem e sorok írására. A magyar társadalom, a magyar közvélemény egyáltalában nem ismeri a bányászatot. Ismer hirtől egyikét nagy bányát, olvás néha bányabotrányokat, fájdalom, még többször bányaszerencsétlenségeket, de a bányászatnak nagy, nemzet-gazdasági jelentőségéről fogalma sincsen. Nemcsak azért, mert a magyar közvélemény nem igen foglalkozik gazdasági kérdésekkel, hanem azért is, mert a bányászat embereit nem látja ott és azon a társadalmi polcon, mint az állami és gazdasági élet egyéb tényezőit. Pedig mily fontossággal bír, hogy a társadalom minél belterjesebb módon megismerkedjék a bányászattal. Mert a helyes alappal bíró társadalmi mozgalomból eredő vállalkozás teheti virágzóvá egy ország bányászatát.

De a magyar társadalom azért nem ismeri a bányászatot, mert nem ismeri a bányászat embereit. A bányászat emberei nem szerepelnek társadalmilag, mert nem helyezik őket az őket méltán megillető helyre és nem adják meg nekik azt a külső kollováriumot, amely társadalmi súlyt és tekintélyt ad. Ime csak egy példa: Az állami hierarchia bármely ágában, a pénzügyek, a közlekedés, a közoktatás terén bizonyos funkcióval szinte implicite megadatik a királyi tanácsosi cím és akik ebben a kitüntetésben részesülnek, rangsorozatban nem többek, mint pl. a bányakapitány. Már most mely bányakapitányunk bírja a kir. tanácsosi címet? Vagy egy még éklatánsabb példa: Nemrég nyugalomba vonult egy, a bányászattal legszorosabb kapcsolatban levő országos intézet vezetője, európai hírnevű szakember, aki egy egész emberöltőn át szolgálta az intézetet és disze, büszkesége volt az intézménynek. Az állami szolgálat más terén működve, az ily kaliberű

férfi az őt megillető legmagasabb rendjellel és egyéb kitüntetésekkel halmoztatik el és az ország közvéleménye tudomást nyer róla és a társadalom szemében az így kitüntetettel egyetemben méltó helyre kerül maga a szakma is. Ime, ez ennek a kérdésnek a nagy fontossága, ezért kell ezzel a kérdéssel a bányászati köröknek foglalkozniok és ezért érdemel hálát és elismerést az Önök lapja, hogy ezt a kérdést szőnyegre hozta.*

Szénhiány? — Munkáshiány.

— Két interview —

Elvitathatatlan tény, hogy Magyarországra még mindig jelentékeny mennyiségű szenet hoznak be évenként. Komoly nemzetgazdászok vallják, hogy ez az aggályos mértékű szénbehozatal teljesen megszüntethető volna, mert a tökéletesen berendezett magyar bányák kifogástalanul el tudják látni az egész magyar fogyasztást. E felfogás hangzatos gyakorlati és tudományos érveket sorakoztatnak álláspontjuk mellett, bizonygatják azt is, hogy már csak merő hazafiasságból is használjunk magyar szenet.

A „Bánya“ nem térhetett ki az elől, hogy ennek a hazafias álláspontnak helyet ne adjon. Annál kevésbé térhetett volna ki, mert hiszen ennek az álláspontnak igazsága kézenfekvő. Mindazonáltal helyet kell adnunk egy igen előkelő helyről érkezett azon felfogásnak is, hogy „arra a 20 millió mm. külföldi szénre multhatatlan szükség van Magyarországon. Indokolja pedig ezt azzal, hogy az északi határokhoz közel nem fűthetnek pl. délmagyarországi, de még tatai szénnel sem, hanem csak természetes, hogy Zsolna, Csaca, Ruttká porosz szénnel fog fűteni, amint világos az is, hogy Dunántulon tatai szénnel fűtenek. Ott vannak az u. n. luxus-szenek, amiknek használatától egyes családok el nem tilthatók. Megrögzött szinte a társadalomban az a hit, hogy szobákban magyar szénnel fűteni nem lehet, mert „hideg szén“ és — büdös. Ez ellen hiába küzdünk. Aztán vannak egyes külföldi szenek, amelyek egyszerűen nem pótolhatók a magyarországgal. A hazafiságos szempontok sem aggodalomkeltők e vélekedés szerint, mert hiszen köztudomásu, hogy Magyarország ma már tekintélyes mennyiségű szenet exportál, másrészt meghódította pl. a tatai szén a pozsonyi — kétségkívül Ausztriához húzó — piacot is.“

Mindenesetre örömmel szemléli minden magyar ember szénbányászatunk erős térfoglalását. Éppen

* Az ügy érdekében sajnáljuk, hogy cikkiró úr nevét el kell hallgatnunk. De elismerő bátorításából örömmel merítünk arra, hogy a bányászat és bányászok igaz érdekeinek rendíthetetlen szószólói legyünk.

A szerkesztőség.

ezzel függ össze a pénzvilág egyik legkitűnőbb egyéniségének vélekedése is a szénkérdésről. Ennek a férfiúnak, akinek a magyar ipari világban döntő szava van, a magyar szénbányászat terén is irányító szerep jutott s így mindenesetre tág perspektívával teheti kritika tárgyává e kérdést.

„Nincsen Magyarországon szénhiány, uram“ — mondotta szerkesztőnknek. Magyarországon munkáshiány van! Első szempillantásra talán homályosnak, talán összefüggés nélkül valónak látszik ez, de a figyelmes szemlélő régen tisztában van már azzal, hogy ez valóságos axióma, Igenis állítom, hogy a hazai szénbányák termelőképesége koránt sincs még próbakőre töve. Nincs egy szénbánya sem, amely ne tudná tetemesen fokozni a termelését — akár mai berendezéseivel is. Csak éppen a példa kedvéért említem, hogy a petrozsenyi, avagy az urikány-zsilvölgyi játszva a duplájára emelheti produktív képességét és ha ez a mérték talán nem is áll — teszem — a salgótarjánira, de mindenesetre merem állítani azt, hogy ez sem érte el termelőképesége határát.

— Eszerint tehát a magyar bányák könnyűszerrel kielégíthetnék a magyarországi szénszükségletet? — kérdezte szerkesztőnk.

— Semmiesetre sem helyes az a distinctió — hangzott a válasz — hogy hazánkban szénhiány volna. Magyarországon — ismétlem — nincs szénhiány. Ellenben a gazdasági élet terén sehol se mutatkozik oly erős mértékben a munkáshiány, mint éppen bányászatban. A hazai bányavállalatoknál megvan a jóakarát. Például az urikány-zsilvölgyi köszénbánya részvénytársaság 160 szobás gyönyörű, modern kaszárnyát építtetett tavaly munkásai számára, de abban még soha egy lélek sem lakott. Ugyanigy 29 szép pavillonszerűen épített munkáslakásból álló telepet is létesített. Ezek is üresen állnak. Még ezzel sem elégedve meg, egész sereg szociális és jóléti intézkedést tett, hogy a munkásokat magához édesgesse. De munkás nem igen jelentkezett.

— Hol van hát a hiba?

— A hiba a magyar ember természetrajzában keresendő. Érthetetlen dolog, de így van a magyar ember, amíg csak végkép nem kénytelen vele, nem megy a föld alá dolgozni. Ha már ráadja erre a fejét, kétségtelen, hogy az éhség, a téli munkanélküliség hajtotta rá. De mihelyt kisüt a tavaszi nap és rügyezni kezdenek a fák, a magyar ember nem kívánczik többé a bányába, kenyérkereső, jól — sőt a legjobban — fizetett munkára. Itthon nem barátja a bányamunkának, de Amerikában, ahol előre kötelezi magát, hogy szerencsétlenség, vagy baleset esetén semmiféle követelést nem támaszthat a társasággal szemben, szívesen dolgozik a föld alatt.

— A bányamunka iránt való ellenszenvet kellene

kölni a magyar emberből, akkor segítve volna a bajon. Nem kellene akkor közel 20 millió méter-mázsa szén importálnunk s nem hallanók a folytonos panaszt, sópánkodást, hogy Magyarországon kevés a munkaalkalom, nincs kenyér s a szegény embernek ki kell vándorolni a pensylvániai bányákba.

Mellesleg jegyzem csak még, hogy ha egész Magyarország magyar szénrel fog is élni, óhatatlan lesz, hogy a határokon ne használjanak határszéli szeneket. Ez természetes is.

Budget-szemelvények.

Múlt számunkban befejeztük a pénzügyminiszteri budget azon tételeinek ismertetését, amelyek a bányászatra vonatkoznak. Hátra van most még, hogy ismertessük a földművelésügyi minisztérium költségvetésének azon tételét, amely a bányászattal szorosan kapcsolatos.

Földtani intézet.

Személyi járandóságok.

1908. évre engedélyezettett	139.395 K,
1909. évre előirányoztatik	159.309 „

az 1909. évre tehát több 19.914 Kval.

A „Fizetések, lakpénzek és pótlékok“ alrovaton 17.714 K az emelkedés, amiről onnan ered, hogy egyrészt az intézet igazgatói állásának új betöltése alkalmával az arra meghívott kiváló szakgyén részére, akinek a tudományos világ által elismert egyénisége teljes biztosítékot nyújt az intézet további fejlődése és emelkedésére, az általa egyetemi rendes tanári minőségben élvezett illetmények annál is inkább biztosítandók voltak, mivel ezek nélkül őt az intézet élére megnyerni nem sikerült volna. További 3400 K többletet idéz elő a személyzet létszámának oly módon való arányosítása, hogy egy VII. és egy IX. fizetési osztályba sorolt állás helyett egy-egy állás a VI. illetőleg a VII. fizetési osztályban irányoztatott elő.

Az intézet által újabban nagyobb arányokban végzett kőolajkutatásokkal és vizsgálatokkal járó többmunkát az intézet mostani személyzetével nem képes ellátni, ennél fogva, hogy egyelőre legalább a legszükségesebb munkaerő rendelkezésre álljon, I. a IX. fizetési osztályba sorolt I. oszt. geológusi és I. a X. fizetési osztályba sorolt segédvegyészi állás rendszeresítése elől elzárkózni nem lehetett. Ezen két új állás illetményeire 6100 K szükséges. További 300 K emelkedést okoz az, hogy a vegyészeti laboratórium kibővítésére egy szolgáló természetbeni lakása használtatott fel s így a szolgáló részére a szabályszerű lakpénz engedélyezendő, végül 7400 Kval a szükséglet, a lakpénzeknek az 1908. XXVII. törvénycikkkel történt felemelése folytán növekedik. A „Tiszteletdíjak“ alrovaton mutatózó 2000 K

emelkedés, az új igazgató részére egyetemi tanári minőségben élvezett „tandijosztalék, vizsga- és szigorlati díj“ egyenértéke fejében engedélyezett tiszteletdíjnak felel meg.

Dologi kiadások.

Változatlanul, mint 1908. évben, előirányoztatik 67.000 K.

Atmeneti kiadások.

1908. évre engedélyezettett	33.200 K,
1909. évre előirányoztatik	36.200 „

az 1909. évre tehát több 3.000 Kval.

Az intézet és laboratóriumainak felszerelésére 3000 Kval többlet kellett felvenni, hogy azok a felszerelési tárgyak és eszközök, melyek nélkül az intézet működési körének újabban a kőolajkutatásokra és vizsgálatokra történt kiterjesztésével járó munkát ellátni nem tudná, fokozatosan beszerezhetőek legyenek.

Tüzelés nyersolajjal.

A nyersolajat különösen a nehezebb fajú olajokat már rég használják fűtési célokra. A nyersolaj ezen alkalmazása a legrégebb időkre vezethető vissza. Például a bakui nyersolajat már az őskorban is használták. Bár az ipari üzemek is régen használják, általánosan nincsen elterjedve, aminek az oka elsősorban az, hogy az ipari üzemek a berendezés módját üzleti titoknak tekintették és az eredményeket nem hozták nyilvánosságra. A tengeri hadihajók hosszabb ideje használják és igen jól be is válik, mert raktározása és alkalmazása igen könnyű és sulya kisebb mint a megfelelő szénmennyiségé. E téren a német flotta követte legelőször az orosz, fekete tengeri flottát és ma már a mi flottánk torpedóhajói is petroleumtüzelésre vannak berendezve. A vasuti mozdonyok fűtését a dél-orosz vasutvonalakon kezdték meg és a legelső követők e téren is a németek voltak. Bár Németországban a vasuti mozdonyoknak csak elenyészően kevés számát fűtik nyersolajjal, a német vállalkozók által épített román vasutak már petroleumfűtésre vannak berendezve és meg kell jegyeznünk, hogy a berendezés kitűnő és Románia vasutjai a kontinens legjobbjai közé sorolhatók. Ipari üzemekben, gyárakban, olvasztókban és kohókban szintén elterjedt alkalmazásnak örvend a nyersolaj. Dél-oroszország legtöbb kohója és ipari üzeme nyersolajtermelésre van berendezve.

Nem mondunk új dolgot, ha felemlítjük, hogy a nyersolajtüzelésnél is az a fődolog, hogy a berendezés célirányos legyen és a hő a leghasznosabb helyen fel legyen használva. Hiszen ez minden tüzelőanyagra áll és minden kulturállamban a tüzelőberendezéseket a fűtőanyaghoz alakítják. Egész más szerkezetű tüzelőberendezést igényel pl. a kőszén és a lignit, vagy a nehéz kátrányos és más a benzintartalmu nyersolaj.

A következőkben egy nyersolajtüzelési berendezés főbb elveit soroljuk fel, de előre is meg kell jegyeznünk, hogy ez csak egyetlen példa és a különböző rendszerek egész sorának leírása vaskos kötetet töltené meg.

A szóbanforgó berendezés abban áll, hogy a nyersolaj vizgőzzel keverve egy szórókészülékbe kerül, amely sugár alakjában bocsátja azt a tűzszekrénybe, ahol elég. Mintán a képződő hő rendkívül magas és a vasfalakat is megtámadná, ezért a tűzfalak tűzálló agyaggal lesznek bevonva. Különösen fontos ez pl. a tűzcsöves kazánoknál és ha ilyeneket akarunk alkalmazni, úgy a csövek lángérte felületét egész hosszukban tűzálló agyaggal kell védenünk. Ugyancsak tűzálló agyaggal kell a rácsokat helyettesítő vaslemez is bevonnunk, miután ez elsősorban szenved a rendkívüli hő következtében.

Bár nem tartozik magához a tüzeléshez, igen fontos maga a nyersolajtartály, amely egy elzárt vasedény és körülbelül 1,5 méterrel a szórókészülék fölött van elhelyezve. Ebben az edényben raktározzuk el a fűtés céljaira szolgáló nyersolajat.

A tartályon keresztül egy kigyózó csövet vezetnek, amelybe forró gáz áramlik és ez fölmelegíti a tartályban lévő nyersolajat és kilépve a szóróba kerül. A tulhevitett gőz e szóróból nagy erővel áramlik a tüztérbe, magával ragadja a s. órába egy vékony cső által vezetett nyersolajat és az a tüztérben elég. A szórókészülék az áramot egy ferde lemezre vezeti és e lemez különös gonddal van tűzállóvá téve.

A tüzelés megindítása úgy kezdődik, hogy a ferde lemezen egy kis fa vagy széntüzet raknak. Ha a nyersolaj már eléggé megmelegedett egyidejűleg kinyitják, úgy a gázvezetőcső, mint a nyersolajvezető cső csapjait, a tulhevitett gőz szétszórja az olajat, amely hossza lánggal rendkívül intenzíve ég. Ugy az olajmennyiség, mint a gázmennyiség szabályozható és helyes szabályozásnál a láng koromképződés nélkül ég. Ezenkívül csapok által szabályozható a láng nagysága és intenzitása és a tűz bármikor megszüntethető, avagy újra feléleszthető a megfelelő csapnak elzárása vagy kinyitása által. Mindezek az előnyök egyes üzemeknél valószínűleg pótolhatatlanná teszik a nyersolajat.

A kőolajipar fellendülése a szakemberek figyelmét a kőolajfinomításnál nyert maradéokra, az úgynevezett rezidiumra vagy másutra irányította. E melléktermék vagyis maradék felhasználása már azért is igen fontos, mert hőhatálya rendkívül magas, 10.700 kaloria, szénttartalma 87,5%, hidrogéntartalma pedig 11%. Hogy e rezidium levegővel keverve eléghessen, előbb 60°—80°-ra kell melegíteni és aztán ugyanugy kezelik, mint a nyersolajat. A száraz gőzzel kevert rezidium a fuvóka 0,5—1 mm. széles nyílásán keresztül kerül a tüztérbe és a beáramló anyag vagy ferde, vagy pedig merőleges tűzlemezhez csapódik. A merőleges tűzfalon a rezidium teljesen szétporlódik és az égő anyag a tüztér minden részét betölti. A rezidiumtüzelést nemcsak vasművekben, hanem Martinpesztekben is alkalmazzák.

Amint fentebb láttuk, már a nyersolaj és rezidium magas kalorikus volta is előnyösen szól a tüzelési célokra való alkalmazásuk mellett. Ne feledjük ezenkívül, hogy a legjobb berendezésű kemeacégekben is a szén hőértékének körülbelül csak 70% át tudjuk haszonnal kifejtetni és ezen százalékszám a folytonos üzem esetében még alacsonyabbra is száll. Ezzel ellentétben a nyersolajtüzelésnél a legrosszabb esetben is a hőértéknek minimum 80%-a fejthető ki. A széntüzelésnél a rostélyon keresztül az anyagnak meglehetősen része vész el. Ezenkívül a

szénfűtésnél tetemes levegőtöbblettel kell dolgoznunk, míg a nyersolajfűtésnél a többlet csak 0,2—0,3%-ot tesz ki. Természetes, hogy ezáltal a szénfűtésnél a kéményeken keresztül tetemes hőmennyiség vész el. A gyakorlati kísérletek kimutatták, hogy a nyersolaj több mint kétszer annyi vizet párologtat el, mint a legjobb kőszén és háromszor annyit, mint a gyengébb minőségű szén. Ez az oka annak, hogy napjainkban már lokomotivok, hajókazánok, izzítókemencék, olvasztók és tégláégetőkön kívül a kovácsüzemekben, központi és szobafűtési célokra is használják a nyersolajat és rezidiumot.

Mindezeket áttekintve, a nyersolajtüzelés előnyeit a következőkben foglalhatjuk össze

1. A könnyű raktározás.
2. A kényelmes felhasználás.
3. A rendkívül magas hő.
4. A hőszabályozás egyszerűsége.
5. A legteljesebb energiakihasználás.

Végre igen fontos az a körülmény is, hogy nem okoz piszkoló, nehéz füstöt, mint a szénfűtés.

De azért a nyersolaj nem konkurrens nálunk a szénnek, mert hiszen a nyersolajfűtéshez a tüzelőberendezés egész átalakítása szükséges. Oly országban pedig, ahol az iparüzemek a kőszénről a barnaszénre nem tudnak áttérni, ott nem kell attól félni, hogy oly modern fűtés, mint a nyersolajfűtés egyhamar meghonosodjék.

Iparfejlesztés.

A „Közlekedés és Közgazdaság“ című kitűnően szerkesztett hetilapból vesszük az alábbi cikket:

A hazai iparfejlesztésről szóló 1907. évi III. t. köteletségévé teszi a kereskedelemügyi miniszternek, hogy az iparfejlesztésre lekötött összegekről, valamint a rendelkezésre álló fedezetről az országgyűlésnek évente jelentést tegyen. Ennek a rendelkezésnek *Kossuth Ferenc* az 1909. évre szóló költségelőirányzat indokolása keretében tett eleget, a legkimerítőbb részletességgel ismertetvén az iparfejlesztés ügyét. Ebből a jelentésből adjuk a következő közérdekű adatokat:

Az 1908-tól 1919-ig terjedő 12 évi időre kerekén 38,600.000 korona van iparfejlesztési célokra lekötve. Ezen lekötéssel szemben teljes, még pedig két irányu törvényes fedezet van; nevezetesen egyrészt a törvényhozás által iparfejlesztési célokra megállapítandó s a törvény elvi rendelkezése szerint lekötendő évi költségvetési hitelek, másrészt az iparalap. A költségvetési hitelek a folyóévi alapon számítva azon 12 éven át, melyekre engedélyezés történt 60,000.000 Kát képviselnek az esetben, ha a törvényhozás azokat az 1908. évi előirányzat mértékében hagyná meg. Ezen 60,000.000 Kból azonban levonandó a folyó évi hitel terhére már kiutalt kerekén 4,500.000 K úgy, hogy a lekötendő összeg 55,500.000 K. Levonva ezen összegből a fenti kerekén 38,600.000 Kát, marad még 16,900.000 K lekötendő összegként.

A költségvetési hitelekén kívül az iparfejlesztés-

tés céljaira szolgál még az ipari és kereskedelmi alap. E célra ugyanis a beruházásokról szóló 1904. évi XIV. t.-c. 15,750.000 K-át bocsátott a tárcza rendelkezésére 96%-os árfolyam mellett 16,406.200 K névértékben 4%-os koronajáradék kötvények alakjában, melyeket a központi állampénztár kezel. Ez összeg az iparalapa beutaltatván, abból az 1908. évi október hó 1-én kerekén 14,700.000 K állott rendelkezésre.

Az 1907. évi október hó 1-étől az 1908. évi szeptember hó 30-áig, vagyis egy év leforgása alatt iparfejlesztési célokra engedélyezett összeg 10,824.220 K-át tett ki, mely összegből 111.918 K még az 1907. évben kifizettetett, a fennmaradó összeg pedig 12 év alatt kerül részletekben kifizetésre. Az engedélyezett 10,824.220 K-ból gyáripari célokra 8,429.267 K esik és pedig új gyárak létesítésének biztosítására 4,051.000 K, mely összeg engedélyezésével biztosított 21 új gyár létesítése. Ezen 21 gyárba legalább kerekén 15 (tizenöt) millió K álló tőke fektetendő be és legalább 3300 munkás talál azokban alkalmazást 31 gyárnak nagyobb szabású kibővítésére engedélyezett 3,012.000 K segély. Ezen gyárkibővítésekbe legalább 13,300.000 K új álló tőke fektetendő be és legalább 2800 munkás talál azokban alkalmazást. Egyes gyárak támogattak továbbá gépek adományozásával. Munkagépek engedélyeztettek 96 gyár részére 1,332.567 K értékben, mely gyárakban legalább 3620 munkás és 287 inas foglalkoztatandó. A gyáripar körében végül összesen 33.700 K engedélyeztetett 4 gyáros részére inasok szakszerű kiképzetésére.

Állami kedvezmények végleg engedélyeztettek az 1907. évi október hó 1-től az 1908. évi szeptember hó 30-áig, vagyis 1 év leforgása alatt 69 gyár részére. Ezen gyáraknál a befektetendő álló tőke 27,200.000 K-ra, a foglalkoztatandó munkások száma pedig 8100-ra rug.

A régebben engedélyezett segélyekből az utolsó évi segélyrészlet az 1907. évi október hó 1-től az 1908. évi szeptember hó 30-áig 17 gyár részére utaltatott ki, mely utolsó segélyrészletek kiutalása alkalmával beérkezett jelentések meggyőznek arról, hogy a segélyezés a célnak megfelelő volt s így ezen gyárak további fennmaradása és üzemképessége biztosítva van, a segély engedélyezése alkalmával kikötött feltételeknek mind megfeleltek, sőt egy-kettő a köteles állótőkének kétszeresét fektette már be iparvállalatába, valamint a foglalkoztatott munkáslétszám is legtöbb gyárnál felülhaladja a köteles munkáslétszámot, dacára annak, hogy összes gyároaink munkáshiányról panaszkodnak.

Az állami kedvezmények lejártak az 1907. évi október hó 1-étől az 1908. évi szeptember hó 30-áig terjedő egy év leforgása alatt 33 gyárnál.

Kisipari célokra engedélyeztetett az 1907. évi október hó 1-től az 1908. évi szeptember hó 30-áig 1,785.924 K, ebből szövetkezetek pénzsegélyére esik 318.300 K, mely összeg 36 szövetkezet és szövetkezeti szakcsoport részére engedélyeztetett. A szóban levő 318.300 K-ból feltételesen visszafizetendő államsegély 210.000 K, üzemsegély 81.800 K, berendezési segély 26.500 K.

Itt említjük meg, hogy az ipari szövetkezetek egységes és gazdaságos vezetése céljából tárgyalás indított az országos központi hitelszövetkezettel. Kisipari gép-adományozásokra engedélyeztetett 1,319.198 K. Ezen összegből állami gépek adományoztattak 482 kisiparos részére 988.647 K értékben, 26 szövetkezet részére 172.350 K értékben, 8 ipartestület részére 102.100 K értékben, 3 ipartársulat részére 7550 K értékben és végül 11 alkalmi csoport részére 48.551 K értékben. Hozzáadva a szövetkezetek részére engedélyezett gépsegélyt a pénzsegélyhez, kitűnik, hogy az 1907. évi október hó 1-től 1908. évi szeptember hó 30-ig 490.650 K fordított szövetkezetek segélyezésére.

Tanoncoknak nevelésére, illetve szakszerű kiképzetésére 73.340 K engedélyeztetett. Ezen összegből segélyben részesül 11 kisiparos tanoncok szakszerű kiképzetésére, egy kereskedelmi és iparkamara tanoncok elméleti továbbképzésére és végül egy egyesület tanoncotthon létesítésére. Mesterek, segédek, tanoncok stb. továbbképzésére összesen 63.086 K engedélyeztetett, mely összegből vándortanítók fizetésére esik 24.200 K, tanfolyamokra 38.886 K. A kisipar körében még támogatásban részesült egy iparművész, továbbá az iparművészeti társulat.

Háziipari célokra összesen 263.836 K engedélyeztetett, ebből háziipari vállalatok segélyezésére esik 110.599 K, mely összeg 10 háziipari vállalat segélyezésére engedélyeztetett. Ezen vállalatok közel 1000 háziiparost tartoznak állandóan munkával ellátni, illetve részükre állandó keresetet biztosítani. Háziiparosok továbbképzése címén 14.799 K engedélyeztetett, mely összegből 3000 K egy agyagipari vándortanító fizetésére esik, ki a fazekasokat telepükön felkeresi és a szükséges utbaigazitásokkal ellátja. A fennmaradó 11.799 K tanfolyamok és foglalkoztató műhelyek céljaira szolgál. Háziiparosok gépekkel való segélyezésére 93.348 K engedélyeztetett. Gépek engedélyeztettek 60 háziiparos részére 18.043 K értékben és pedig ezek egy-kettő kivételével kötszövők vagy műszövők, 31 háziipari vállalat, iskola, egyesület és tanfolyam részére 75.305 K értékben.

BÁNYÁSZATI HIREK.

Jegyzetek a naftakérdéshez.

A kereskedelemügyi minisztérium a nyersnafta szállítására az eddigi tarifának felére való leszállítását tervezi. Az illetékes és érintett körök vegyes érdelemmel fogadták e hirt, a petroleumfinomítók fellelegzettek, mert így valóban nehéz helyzetükön segítve lenne, de viszont mások konkurenciától félnek és ezzel megindult a „naftavita”. Hogy e kérdésben tisztán láthassunk, bontsuk egyes részeire. Tekintsük elsősorban a nyersolajnak mint ipari nyersanyagának szerepét.

A nafta feldolgozása tulajdonképpen abból áll, hogy részleges lepárlásnak vetik alá. A 40°-on alul átpárolgó rész a *rhigolin*, amelyet fertőtlenítési célokra használnak. 40—70° között a *petroleum-éter* párolog át. Ezt gyanítják, kaucsuk és olajak oldására használják. Ezenkívül sebészetben mint helyi érzéktelenítő szer játszik egy szerepet. Használják ezenkívül jéggyártásra is.

Ugyancsak igen fontos készítmény a *gazolin*, amely 70—80° között párolog át. Gyapjak zsirtalanítását fűtési és világítási célokra használják.

Benzin 80—100°-nál párolog át. Igen elterjedt hálózatnak örvend, még pedig zsiradékok és olajak kivonására, a világító petroleum hamisítására, gummigyárakban stb.

Ligloin 100—120°-nál párolog, világítási célokra, oldószerül, a festészetben terpentín helyett és csontok zsirtalanítására használják.

Benzinolaj, amely 120—150°-nál párolog át. Géprészek tisztítására, továbbá kivonatoló- és oldószerül használják.

A közismert világítószert, a *petroleum*, 150—300° között párolog át. 300° fölött a petroleumkátrány marad vissza, amelyből *kenőolajakat* és *parafinolajat* nyernek. Az utóbbiból lehűtés által az iparilag nagyfontosságú parafint és vazelint készítenek.

Mind ezek azonban csak a főtermékek, amelyekből a legkülönbözőbb preparátumok egész seregét gyártják.

Igen fontos a nyersnaftának és petroleumfinomításnál visszamaradó kátránynak (rezidium) fűtési célokra való alkalmazása is. Hogy mily fontos tüzelőanyag, azt leginkább akkor látjuk, hogy ha tekintetbe vesszük Urquhart hőérték összehasonlító táblázatának megfelelő adatait.

A kaukázusi könnyű nafta hőértéke 22.027 angol kaloria, elpárologtat 22.79 font vizet.

A pennsylvaniai nehéz nafta hőértéke 20.736 angol kaloria, elpárologtat 21.48 font vizet.

A kaukázusi nehéz nafta hőértéke 20.138 angol kaloria, elpárologtat 20.85 font vizet.

A rezidium hőértéke 19.832 ang. kaloria, elpárologtat 20.53 font vizet.

Az elsőrendű angol szén hőértéke 14.112 ang. kaloria, elpárologtat 14.61 font vizet.

Már ezen adatokból látható, hogy a nafta mint fűtőanyag óriási szerepre van hivatva és tényleg a fűtési technika haladásával a nafta folyton előtérbe nyomul. Ma már nemcsak kazánok és motorok használják, hanem egész ipartelepek, öntödék, vasuti lokomotívok és agytegeri hajók vannak naftafűtésre berendezkedve.

De aránylag bármily elterjedt is a naftafűtés, ne feledjük, hogy elsősorban egy fontos iparágak nyersanyaga és ezért behozatalát minden iparos vagy iparpártoló ország készséggel mozdította elő.

Az újabb időkben a hazai kőolajfinomítókat súlyos csapások érték. A romániai petroleumfinomítók annyira kifejeztették üzemüket, hogy kénytelenek galíciai nyersanyagot importálni, nehogy az üzemredukció szükségé álljon be. Ezáltal úgy a galíciai, mint a romániai nyersanyag ára felszökött. Viszont az igen erős verseny következtében az értékesítés terén is nagy bajok mutatkoztak. A kisebb kőolajfinomítók egymásután szüntették be üzemüket és, a nagyobbak is csak áldozatok árán tudják kivárni a jobb jövőt. Ezért igen helyes, hogy kormány segítségükre siet, mert hiszen ezzel csak nyersanyag beszerzését könnyíti meg egy magyar iparágak.

— **Kinevezés.** A király a pénzügyminisztérium vezetésével megbízott, miniszterelnök előterjesztésére *Top-scher* Samu bányatanácsost, a budapesti főfémjelző és fémbevéltő hivatal igazgatóját főbányatanácsossá nevezte ki.

— **Dinamit.** A dinamit folytatja pusztításait.

A múlt napokban egy Timár József nevű sárpataki (Nagyküüllöm.) gyermek két társával egy dinamittölténnyel játszadozott, melyet Imre Károly nevű pajtása az atyjától, Imre K.-tól esent el. A három gyermek addig játszott a dinamittal, addig piszkálták azt, míg a töltény Timár kezében fölrobbant s négy ujját leszakította. Timár Józsefet bezárástól a segesvári kórházba ápolás végett. Azt a kérdést pedig, hogy honnan kapta s mire tartogatta Imre Károly, az apa, a dinamitot, az erzsébetvárosi törvényszék vizsgálóbírája fogja ki-
puhatolni.

Imre, egy másik hír

Dévaról írják nekünk, hogy Alsó-Feleken, a kincstári vasbányatelepen, Pattera Oszkár iparostanonc dinamitot lopott atyjától, ki bányász és egy Juga Szilárd nevű tanonctársával kimentek az erdőbe felrobbantani. A dinamitot egy fára helyezve meggyújtották, de oly ügyetlenül, hogy a robbanás Patterának a jobb karját, Jugának pedig az álkapcsát teljesen szétroncsolta. Mindkettő sérülése életveszélyes.

Még egy harmadik hírünk így szól:

Pozsonyból táviratozzák lapunknak, hogy az ottani dinamit- és tölténygyár a pozsonyi rendőrfőkapitányt felkérte, hogy a gyárak környékét szigorúan őriztesse; a gyárak maguk megkettőztették őrőségüket. E rendszabályra a blumai és möllersdorfi löpőgyárak körül észlelt gyanus egyénekről szóló hírek adtak okot. Azon két szerb munkás egyikét, akiket a kornenburgi katonai raktár felgyújtásával gyanúsítottak, állítólag itt is látták.

— **Vasérckivitelünk és a kormány.** Már magába véve az is sajnálatos tény, hogy nyereséget exportáló ország vagyunk, de gazdasági életünkre a legkárosabb hatással a nyers vasérc kivitele volt. A hazai vaskőtermelés legjavát, mert hiszen az exportot csak igen jó minőségű vasérc bírja el, évtizedeken keresztül Sziléziába szállították és viszont ugyane vasművek iparcikkeikkel elárasztották az országot. Az exportált vasérc mennyisége az utóbbi öt évben következőképp oszlott meg

	össztermelés	export
1902	15,662.383 mm.	4,781.131 mm.
1903	14,391.313	5,060.043
1904	15,240.356	6,495.000
1905	16,613.581	7,791.928
1906	16,982.906	7,688.654

És ezt az exportot legelsősorban az állam tette lehetővé azzal, hogy a vasérckivitel tarifakedvezményekkel könnyítette meg. Egyes felsőmagyarországi vasbányák egész termelése Sziléziába ment és a sziléziai kohók Felsőmagyarország hajdan virágzó kisipari jellegű vasműveit egymásután tették tönkre. Csak a múlt évtizedében vették fel a versenyt a modern és nagyarányú magyar vasművek. De hogy a verseny még nem volt győzelemnek mondható, azt egyetlen pillantás a külforgalmi statisztikába elárulja. Az u. n. napi fogyasztási cikkekben a behozatal az országba évente 117 millió koronára rug. Sőt mint par excellence mezőgazdasági állam még a mezőgazdasági üzemhez szükséges eszközök nagy részét sem hazai vasművek szolgáltatják, az évi behozatal kassza, kapa, ásó, lapát, eke, borona, lánc és hasonló cikkekben 32 millió koronát tesz ki. E súlyos anomáliák ellen bányászati és ipari körök, továbbá a napisajtó is számtalanszor felszólaltak, de a kormány ahelyett, hogy segített volna a bajon, még tetézte azt akkor, amikor a felsősziléziai vasműveknek a tarifális kedvezményt a torockói vasérc részére is engedélyezte. Végre a múlt hó elején a kereskedelmi kormány a vasérckivitel tarifális kedvezményét megvonta. Ezzel napirendre térhetnénk a kérdés fölött, hogyha annak más oldalai nem volnának. Csakhogy éppen ezek a legérdekesebbek. E rendszabályt beavatott körökben nem veszik komolyan és nyílt titok, hogy csak tavaszig lesz érvényben. Hogy mennyire igaz ez, ezt legjobban mutatja a Felsősziléziai Vasipar r. t. novemberben kibocsátott tőkefelemelési prospektusa. E szerint a részvénytársaság 2,800.000 márkával emeli alaptőkét és ezt többek között a merényi és torockói bányákban szükséges beruházásokkal okolják meg. De bizonyítja ezt az exportra berendezkedett bányatársulatok magatartása is. A borsodi bányatársulat, bár az exportot beszüntette és az üzemet erősen redukálta, folytatja az érctermelést és azt beraktározza. Ugyanígy lesz az Osztrák bánya- és kohóműtársaság zakárfalvi bányájában, a gölnicbányai Roberti bányamű redukálja az üzemet, de a redukált exportot a kedvezőtlen tarifa dacára is folytatja. És hasonló a többi bányamű magatartása is.

De hát vajon mi az oka annak, hogy a tarifakedvezményeket néhány hónapra megszüntették? Igen egyszerű oka van. A télen nagy munkásszükségre van kilátás. A szénbányák tulajdonosai bejelentették a kereskedelemügyi miniszternek, hogy a fokozódó munkásihiány miatt a tél folyamán nem

lesznek képesek a kötelezettségeknek eleget tenni. Ugyanazt állította néhány előkelő hazai vasmű igazgatója is. Miután pedig más uton nem lehetett a bajon segíteni, ehhez a módszerhez folyamodtak. Hogy mi lesz ennek az eredménye? Ma még nem lehet megállapítani, de annyi tény, hogy a hazai bányászat terén ezáltal a desorganizáció teljessé lett.

— **Új cementgyár Budaörsön.** A Budapest közelében, Budaörsön építendő új cementgyár létesítését napokban részvénytársasági alapon biztosították, amennyiben az alapítók a részvénytőke nagyrészét már jegyezték. A részvénytőke egyelőre 2,000.000 kor.-ban lett megállapítva (20.000 drb. 200 koronás részvény) A még nem jegyzett összeg nyilvános aláírás útján fedeztetik. Tekintettel jelenlegi kedvező cementipari viszonyokra és arra, hogy a cementiparnak nagy jövője van, a modern technika legújabb vívmányai szerint építendő gyár kedvező fekvésére és a nyersanyag kitűnő minőségére a vállalat prosperálóknak ígérkezik. A vállalat prospektusával a kezdeményező, Melocco Péter gyárigazgató (Budapest, VI. Nagymező-u. 5. sz.) szolgál. Az alapítók Alpár Ignác építész, Hubert Ferenc építész, Jakabffy Ferenc építőmester, dr. Jármy István ügyvéd, Kondor Márton építőmester, Korb Flóris műépítész, dr. Lévai Zsigmond ügyvéd, Melocco Péter gyárigazgató, Walla József magázó.

— **Csavarkartel.** Hogy nagyobb csavargyarak meglehetősen egyöntetűen szoktak eljárni a küszállítóknál, azt tudjuk tapasztalásból. Most aztán az is ismertté lett, hogy öt kisebb csavargyár is egyesült — kartelt kötött — hogy a Máv. szállításainál annál hatóságosabban léphessenek föl. Az Első magyar csavargyár r. t. Kaszab és Breuer, Szencs Ignác, Aigner és Fábrián és az Archimedes csavargyár a Máv. csavarszállítói. Nem szállítók még a soproni és pozsonyi csavargyarak és budapesti Ferrum csavargyár.

— **Sóhiány.** Kolozsvárról jelentik nekünk, hogy erdélyi sóbányáknál az utóbbi hetekben ismét óriási torlódás mutatkozik. Nagyonhiány folytán s az erdélyi városok nagyobb részében általános a panasz a sóhiány miatt. Ez a sóhiány annál kellemetlenebb a kereskedőkre nézve, mert minden igyekezet dacára sem bírnak rajta segíteni, a pénzügyigazgatóságok pedig jövedéki büntető-eljárást indítanak a sóárusok ellen, akik elegendő sókészlettel nem rendelkeznek. A sóárusok ezekből küldöttséggel jelentkeztek az illetékes sóbánya-hivataloknál, de eredménytelenül, mert az államvasutak egész héten át egyetlen vasuti kocsit sem állítottak a bányákhoz. Ennek következtében máris közel százezer métermázsza só hever elszállíthatatlannal a bányáknál. A sóárusok abbéli felterjesztését, hogy a sóhiány megelőzése céljából külön vasuti kocsik bocsáttassanak a sóforgalom rendezésére, kereskedelemügyi minisztérium megtagadta, amiért az érdekeltség körében igen nagy az elkeseredés.

— **Allami kedvezmények.** A kereskedelmi miniszter Fischer János és Fiai budapesti cégnek piszkei márványbányája és megmunkáló telepe részére az állami kedvezményeket 1907. június 1-től számítandó 10 évre engedélyezte.

— **Új vegyigyár Kaszán.** Az Ilava melletti kaszai fulepároló üzemét néhány évvel ezelőtt a lipesei bank bukása következtében beszüntették. A napokban Zedtwitz

Vilmos bárónak, a közigazgatási uradalom kormányzójának sikerült egy tekintélyes pénzesoportot megnyerni arra, hogy a beszüntetett gyár telkét megvegyék és ott egy nagyszabású vegyi gyárat létesítsenek, főleg zinkfehér gyártására. A beszüntetett gyár telkét, mely Fischer & Sohn bécsi cég tulajdona volt, az alapítók 50.000 koronáért vásárolták meg. A gyár építkezését már ebben az évben megkezdik, hogy ősszel az új vállalatot üzembe helyezhessék.

— **Uj olvasztótégely-gyár Budapesten.** Sántori Mór műtrágya- és gipszgyáros Budapesten, IX. Dandár-utca 25. sz. a. olvasztótégely-gyár létesítésére kért hatósági engedélyt.

— **Uj vas- és csőhengermű Budapesten.** Hahn Lajos rudvas- és csőhengerművet létesít Budapesten az Angyalföldön, melynek építését már meg is kezdte.

— **A Magyar kovasavművek r.-t.** elhatározta, hogy 200.000 korona részvénytőkéjét 300 darab, egyenként 500 korona névértékű, összesen tehát 150.000 korona értékű részvény kibocsátásával 350.000 koronára emeli fel. A társaságnak Gyöngyöspata határában közel 730 m. hold bányaterülete van. A műszaki vezetéssel Melocco Péter cementgyárost bízták meg.

KÜLFÖLDI HIREK.

— **Ausztria bányászata és kohászata 1907-ben.** Az osztrák bányászati termékek összértéke 1907-ben 294.238.741 koronára, az előző év 260.374.095 koronájával szemben. A kohászati termelés összértéke 132.807.655 korona volt, míg 1906-ban csak 117.952.247 koronára ruggott. A bányászásban tehát 33.864.646 korona, azaz 13% produktiótöbblet volt, míg a kohászásban 14.855.408 koronával többet termeltek, ami 12,59%-nak felel meg.

— **Az Ausztria Emailwerke und Metallwarenfabrik A. G.** (Bécs) közgyűlésén az igazgatóság bejelentette, hogy nemcsak a tengereetuli export, de a belföldi fogyasztás is erősen csökkent az 1907/8. üzleti évben. Az 1908. év második felében javult ugyan a forgalom, de a kartel felosztása folytán ekkor igen erős verseny támadt. A közgyűlés 8 százalékos osztalék fizetését határozta el és egyúttal tudomásul vette a pozsony—ligetfalvi Vesta kaptácsoló és zománczó művek r.t. beolvadását. E célból elhatározták az alapítók felemelését 4.375.000 K-ról 5.075.000 K-ra 2800 db. részvénynek 350 K árfolyamon való kibocsátása után.

— **A cementipar helyzete,** ellentétben az építőipar egyéb ágaival, még mindig igen kedvező. A pénzszerzés nehézségei, a magas telekárak a drágult munkabérek ugyan csökkentik az építkezési kedvet, de ezt kiegyenlíti az, hogy a cementet egyre több és több célra használják fel. Így most különösen sok cementet használnak a bécsi vízvezeték építésénél és mivel Bécsben számos iskola és kórház is építés alatt áll, a 100.000 tonna cementre szóló kötés nem elegendő és ezért Bécs város még 110.000 tonna cementet fog venni, úgy hogy a mennyiség 1913-ig szállítandó le. A vasútépítések is agymennyiségű cementet igényelnek: aszfaltrend-

szert fejlődése egyre növeli a salak és portlandcement forgalmát, míg a román cement egyre jobban háttérbe szorul. Ilyen körülmények között cementgyárak jövő évben lejárat kartelt nem bontják fel, sőt annak meghosszabbítását kétségtelennek tartják. Az osztrák cementkartel e tekintetben már meg is egyezett felsős-sziléziai gyárosokkal, de a *magyar cementgyárakkal még nem.* A cementiparnak legfontosabb kérdése most a Balkán kereskedelmi szerződések ügye, mert a Balkánon nincs cementgyár. Főleg beocsini és dalmáciai gyáraknak okoz gondot, mert a szerb áruk attól tartanak, hogy a Balkánon francia és német cement teret hódíthat. A Keletre menő export is sokat szenved az osztrák és magyar áruk bojkottja miatt.

— **Az alumínium-ipar köréből.** Ugy látszik, hogy a kartel bomlása mély nyomokat hagyott az alumínium ipar terén. Általában a kartelek felbomlása körül lefolyt események szemlélése nemzetgazdasági szempontból elsőrendű érdekességű, mert ilyenkor kitűnik, hogy kartel nélkül csak a szolid művek tudnak eredményesen dolgozni, míg a kartelben azon művek is prosperálnak, amelyek létezésüket tulajdonképpen a kartel finanszírozza.

Amíg az alumíniumkartel fennállt, a svájci alumíniummű is simán és kiváló eredményekkel dolgozott. Alig, hogy felbomlott a kartel, már is napirenden vannak a bajok. Az igazgatóság nem enged elegendő betekintést a részvényeseknek és azok zúgolódnak. Legutóbb össze is gyűltek és elhatározták, hogy az alapszabályokat módosítani fogják és az igazgatóságot felrússítják. A tőzsdén természetesen érdeklődéssel várják a dolgok fejleményeit.

— **Harc az amerikai petroleumtröszt ellen.** A chicagói szövetségi felelősségi törvényszék egyhangulag elutasította a szövetségi kormányok a „Standard Oil-Company” ellen folytatott per továbbvitelére vonatkozó kéréseit. A szövetségi kormány egy héten belül benyújtja felelősségi törvényszékhez. A newyorki értéktőzsdén a közönség vásárlókedve következtében kezdetben az árfolyamok jelentékeny emelkedésnek indultak. Később azonban a piacra dobott értékek nagy mennyisége visszahatást gyakorolt erre az irányzatra, mindaddig, míg a felelősségi törvényszéknek a Standard Oil-Company-ra nézve kedvező ítélete közvéleményre jutott. Ekkor azután a vásárlási mozgalom határt nem ismert.

— **Az osztrák petroleum-forgalom új díjszabása.** Az osztrák petroleum-forgalom 1905. évi január hó 1-től érvényben levő II. rész 1. és 2. füzet díjszabásai helyett 1909. évi január hó 1-től való érvényesüléssel ideiglenes jellegű új díjszabás kerül kiadásra, amelyben a nyers petroleum díjtételein kívül az összes többi petroleum-termékek díjtételeit többrendbeli emeléssel drágítják meg. A díjfelémelés mérvét egyelőre nem tették közzé. A „Verordnungsblatt für Eisenbahnen und Schifffahrt” f. évi 131. számában egyúttal a nyers petroleum könnyebb értékesíthetése végett Boryslaw, Krosur és Olszanicza állomásokról rendkívül mérsékelt díjtételeket hirdettek a kivételes viszonylatokban.

TUDNIVALÓK.

— **Köszénneli fűtés.** (Közölte a „Hetilap” 1845-ben!) A fa drágasága kívánatossa teszi, hogy fa helyett köszénnel fűtessünk. Igen, de köszénnel! Ki látta ezt? Még a pestvárosi tanács sem igen bizik a dolog kivihetőségében; mert csak próbákat akar tétetni. Ily helyzetében a dolognak tán nem lesz helyén kívül a jó praktikus tanács. Hogy a köszénneli fűtés nem lehetetlen, de sőt igenis ajánlható, annak élő példáját láthatni id. Pázmándy Dénes komáromi jószágain (és közelebb Pesthez, Ercsiben a helybeli lelkésznel), hol köszénnégetéshez idomult kemencék évek óta használtatnak, Csak hozzá kell fogni tehát: az: kályhák cölyszerű módosítását, valamely ügyes gépészre, pl. Knuczere, Illingre bízni, többi magától jó. Az esztergomi köszén, a mily olcsó, szintoly jó is használatra.

TŐZSDEI HIREK.

— **Az amerikai vas- és acélpiacról.** A pensylvániai acélutvekek múlt héten 80.000 tonna bazikus nyersvasat vásároltak. Az ak következő első negyedére 16 dollár, második negyedére 16.25 dollár tonnánként. Ezenkívül nagyobb kötések ügyében folynak tárgyalások. Az északi államokban szintén nagyobbszerű eladások történtek. Az eladások itt is emelkedtek, de még kérdéses vajjon ezen emelkedés állandó-e. A mangánvázat tonnánként 44 dollárral fizetik. Készárak irányában csak lanyha érdeklődés mutatkozik, félgyártmányok keresettek. Chicagói cégek 77.000 tonna építő acélt kínálnak. A közeljövőben körülbelül 100.000 tonna hidepítési anyag rendelését várják a philippini sziget asutjai részére. Ocskavasat nagymennyiségben adtak el, az öntött vascsövek ára a déli tartományokban tonnánként fél dollárral emelkedett.

— **Az alumínium ára** szeptember óta 130—135 márkáról 120 márkára csökkent, a nagy tústermelés és a feldolgozó ipar pangása folytán. Most azonban kisebb emelkedés állott be, aminek az oka, hogy Caillana francia pénzügyminisztert a minisztertanács felhatalmazta egy oly törvényjavaslat benyújtására, mely szerint jövőben 5 és 10 centimes pénzdarabok alumíniumból veretnek.

— **A platina ára** utóbbi hetekben újból emelkedett. Tudvalevőleg múlt évben orosz platina termelők meglehetősen erőszakolva hajtották fel az árat, annyira, hogy az 1907. április havában a platina ára a párisi piacon kilogrammonként 5300 frank enormis árt ért el (1890-ben egy kilo platina csak 1000 frank volt). A jelzett időtől kezdve lassu, majd gyors emelkedés állott be s l. augusztus havában pá-

risi ár 3200 frankra csökkent. Szeptemberben azonban jobb kereslet fejlődött ki s ennek folytán a novemberi ár 3400 frankkal jegyeztetik. Az 1907. évi magas árak azonban szindikátus minden erőlködése dacára sem fognak érvényesülni.

— **Fémárak.** London, nov. 20. rézstandard 631. határidőre 64¹/₂ font. Ón, prompt 137, határidőre 138⁷/₈ font. Horgany sziléziai 21³/₈, speciális 22 font. Ólom, spanyol 13¹/₂, angol 13³/₄ font.

Vállalkozás.

Versenyárgyalási hirdetémények.

Köszénnzállítás. A m. kir. posta és távirada műszaki főfelügyelőség (Budapest, VI., Szerecsen-utca 7—9. III. emelet) a budapesti távbeszélő-palota fűtéséhez és a gépberendezés üzeméhez 1909. évi január hó 1-étől számítandó 2¹/₂ éven át szükséges évenként mintegy 16.000 métermázsa szén szállítására nyilvános versenyárgyalást hirdet. A pályázatban csakis hazai bányavállalatok és hazai szén szállításával foglalkozó cégek vehetnek részt. V. t. határidő 1908 december 5.

Bánatpénz 5%.

Szénzállítás. A budapesti m. kir. állami hidaknál és a várhegyi alagutnál 1909., 1910. és 1911. évben szükségilendő szén szállítása iránt ezennel nyilvános árlejtés hirdetetik.

Az egész évi szükséglet hozzávetőleg az állami hidaknál egyezer (1000), a várhegyi alagutnál pedig háromszáz (300) métermázsa, a megrendelés azonban ennél nagyobb, esetleg kisebb mennyiségre is terjedhet, mit vállalkozó minden kifogás nélkül teljesíteni tartozik. Az ajánlat csakis első minőségű belföldi darabos szénre tehető.

V. t. határidő 1908 december 12.

Kavicsszállítás. A beregszászi kir. államépítészeti hivatal területén levő alsóverecke—volóci áll. közuton az 1909. és 1910. években eszközilendő kavicsszállítás biztosítása céljából a beregszászi m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében versenyárgyalás fog tartatni.

V. t. határidő 1908 november 30.

Kutifurás. Kisvárdai község öt új furott kut létesítését rendeli el. Ezen munkálat végrehajtásának biztosítása céljából versenyárgyalást hirdet s felhívja mindazokat, akik ezen kutak furását felvállalni óhajtják, hogy ajánlatukat, az ajánlati összeg 5%-nak megfelelő bánatpénzzel 1908. december 10-ig a községi előjárásúghoz beadják.

Kavicsszállítás. A budapest—vác—kassai és budapest—kassa—zboró—országhatárszéli állami közutak Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye területén átvonuló szakaszainak 1909—1910. évi fenntartásához szükséges fedanyag szállításának és halmozásának versenyárgyalás útján való biztosítása.

Kőolajszállítás. Karcag r. város utcai világításához és hivatalos helyiségek világításához az 1909. évben szükségilendő, mintegy 200 métermázsa kőolajszállításának biztosítása céljából versenyárgyalást hirdet.

V. t. határidő 1908 december 20.

felvesz a

HIRDETÉSEKET

A Bányá
kiadóhivatala

BUDAPEST, VIII., KENDER-UTCA 6. SZ.

Csikmegyében fekvő
arany és ezüst
 tartalmu kénkovand bányá-
 * * * terület * * *
 eladó vagy bérbeadó.
 Cím : a kiadóhivatalban.

Bányavasut
 alkatrészeit, u. m. bányasíneket kötő-
 szerekkel, váltókat, korongokat, csille-
 kerékpárokat, bányacsilléket, felépítményi
 szerszámokat ; továbbá lokomobilokat, ka-
 zánokat, körszivattyukat, furóacélt, da-
 ruk, czölöpverők, síklók stb. stb.
 használt és új állapotban előnyösen szállít
KOHN A. M.
 BUDAPEST, V., Váci-ut 16. szám.

ÁLDOR SZIGFRID
 Magyar mélyfuró vállalata.
 BUDAPESTEN, VI., Liszt Ferencz-tér 14. sz.
 Elvállal sima és mélyfurásokat-szén, petroléum, víz,
 kall és ásványok után kezességgel bármily mélység
 tekintetében és bármily rendszer szerint, esetleg
 részeseddel is.
 Expertizek, közbenjárás vételknél és aladásoknál.

SZABADALMI
 és védjegyoltalom kieszközlése az összes
 kulturállamban
ADLER MIKSA okleveles gé-
 pészmérnök
 hites szabadalmi ügyvivő
 BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 51.
 Telefon 106-55. Telefon 106-55.

ENTREPRISE DES POMPES FUNÉBRES
Első Erzsébetvárosi Temetkezési Vállalat
PODLUSSÁNYI JENŐ
 BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCZA 100. SZÁM.
 IZABELLA-UTCZA ÉS SZEGÉNYHÁZ-TÉR sarkok
 Rendez egyszerű és díszes temetéseket a legjutányosabb árban.
 Művirág-koszorúból nagy választék.
 Telefon 53-70. Telefon 53-70

SOCIÉTÉ LORRAINE de DIETRICH & CIE
 automobil-gyár. (Alaptőke 15 millió.)
 LUNÉVILLE, ARGENTEIL, BIRMINGHAM ;
ISOTTA FRASCHINI Milano
 vezérképviselte.
 : Legmodernebb szerszámgépekkel felszerelt javító-műhely. :
 : Olcsó, gyors és szakszerű gépjavítások.
 : Nagy választéku pneumatik és kellékraktár.
 : Kitűnő és jutányos auto-benzin és henger-olaj.
„HELIOS“ AUTOMOBIL-GARAGE
 BUDAPEST, V., BÁLVÁNY-UTCZA 12.

Rheuma, csusz és köszvény

ellen biztos hatásu szer a

Fekete-féle

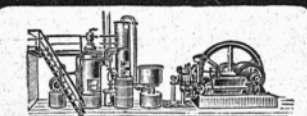
KÖSZVÉNY-FLUID.

Ára 1 korona.

Megrendelhető: „Páduai Szent Antal gyógyszer-tárában“, BUDAPEST, IX., Ferencz-körut 27.

Árjegyzék ingyen!

Elismert legjobb házszer a Diadal Sósorszesz!
Ára 20, 40, 90 és 180 fillér.

SZIVÓ GÁZ
BENZIN
MOTOROK ÉS
LOKOMO-
BILOK.

FAMEGMUNKALÓGÉPEK

= EGYED-ÁRUSÍTÓ = ABELES EMIL BUDAPEST
V. VÁCI-UT 14.

TELEFON 98-32.

SÜRGÖNYCIM: BARSEL

Összes famegmunkáló gépek
és egyéb gyári berendezések.

Wollák és Társa

Budapest, V., Alkotmány-utca 19. szám.

Speciális üzlet amerikai író-
gépkellékekben az összes
rendszerű írógépekhez.

Sokszorosító-készülékek
⇒ Copying-Office

PIUS PIRINGER
BÁNYA ÉS ALAGUT-LÁMPAGYÁR
GRAZ, Strauchergasse 16 A

ajánlja eddig felülmúlhatlan gyártmányait.
Viszontárúsítóknak kedvezmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Stora Kopparbergs Bergslags Actiebolag

svéd acélgyárak magyarországi
vezérképviselője.

A legjobb minőségű acélok
bármely célra.

Svéd-Aczél
Kereskedelmi Társaság.
Budapest, V., Bálvány-utca 12.
Telefon 91-57.

GÁLOCSY és BÁNÓ

bánya-, kohó- és gépészmérnöki irodája

... BUDAPESTEN, ...

VERES PÁLNÉ-UTCA 3. * Telefon 739.

Elvállalja az összes bányászati,
kohászati, gépészeti, gyáripari,
fűtési és tüzelési berendezések
tervezését és kivitelét.

Elvállalja a bánya és kohótermékek
vegyelemzését,
és gyakorlati megvizsgálását és
szakértői véleményt ad
azok értéke és felhasználhatósága
felől.

Gőzgépek indikálását, általában
gépek, kazántelemek, tüzelések,
fűtések, bánya- és gyári beren-
dezések megvizsgálását, esetleg
azok reconstructióját.

Meglevő telepek, gépek, berende-
zések időnkénti vagy állandó szakzerű fel-
ügyeletét.

Képviseli: a Grison-féle kerekeket, a Bánó-féle szab.
vizcsöves kazánokat, a Gálocsy- és Terényi-féle szab.
gázfejlesztő készülékeket.

TITANIT

BIZTONSÁGI ROBBANTÓSZER-GYÁR CEIPEK és TÁRSAI TRENCSEN.

Az első biztonsági robbantószer Magyarországon. A „Titanit“ ütés, hő, surlódás, nyomás iránt teljesen érzéketlen. A „Titanit“ nem fagy meg. Robbantó erejére, repesztő képességére nézve az eddig ismert összes brizans robbantó-anyagokkal versenyez. Kezelése egyszerű és teljesen veszélytelen. A Titanitra nem vonatkoznak keresk. és belügyminiszteriumok azon óvrendelelei, melyek a többi robbantószerre nézve elengedhetetlenek. Vasuti és gőzhajóállomásokon a szállítmányok mint bármely más szállítmányok

kezelhetnek. De a fogyasztóknál is bárhol elhelyezhető. Szállítása nem úgy mint többi robbantószerké, hanem bármely vonattal, vagy hajóval bármely időben történhetik. A Titanit ára a robbantószernek napi árát sohasem fogja túlhaladni. Kísérleteket a gyár műszaki mérnöke bármikor és bárhol a gyár költségén szívesen végez és Titanit fenti előnyeit be is igazolja: Az államnak első szaktekintélyei is megerősítették a Titanitnak itt felhozott összes kiváló tulajdonait és előnyeit. A gyár január óta üzemben van.

Egyébb felvilágosítással készséggel szolgál a gyár igazgatósága és kereskedelmi képvisellete

BUDAPEST, IV. KER., IRÁNYI-UTCZA 8. SZÁM.

DEUTSCH BERTALAN CHAMOTTE és AGYAGÁRU-GYÁR R.-T. Gyár: K Á L N Ó. LOSONCZ mellett (Nógrád m.)

Vezérképviselet és iroda:

Közp. Kereskedelmi és Iparbank r. t. áruosztálya
Budapest, V. ker., Váci-körút 26. szám.

Főelárusítás és raktár:

ELKÁN és BOSSÁNYI
Budapest, VI., Sziv-utca 61. és 67.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB GYÁRA

Szállít minden czélnak megfelelő

tűzálló chamotte anyagot

külföldi gyártmányokkal egyenrangú minőségben.

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BÁDOGÁRU GYÁRA
BÁNYAFELSZERELÉSEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60

ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE